
Ayrıksa, A.& Etikan, S. (2020). Amasra’da Yaşayan El Sanatlarından Çekicilik. *Folklor Akademi Dergisi*. Cilt:3, Sayı: 4, 217 – 234.

Makale Bilgisi / Article Info

Geliş / Recieved: 25.11.2020

Kabul / Accepted: 25.11.2020

Araştırma Makalesi/Research Article

AMASRA’DA YAŞAYAN EL SANATLARINDAN ÇEKİCİLİK¹

Asuman AYRIKSA* & Sema ETİKAN**

Öz

Çekicilik Amasra’da uzun yıllardır sürdürülen bir ahşap oyma el sanatıdır. Ancak zamanla diğer el sanatlarında olduğu gibi Çekicilik Sanatının da geçmiş yıllara oranla giderek azaldığı görülmektedir. Bu çalışmada yok olmaya yüz tutmuş el sanatlarımızdan Amasra Çekicilik Sanatının sayıları azalan temsilcilerinin konuyla ilgili bilgi, tecrübe, duygu ve düşüncelerini derlemek, bu sanatı kalkındırmak ve geleceğe taşımak adına yapılan çalışmalara katkıda bulunabilmek amaçlanmıştır. Öncelikle Amasra İlçesi Ahatlar Köyü ile burada faaliyet gösteren atölyeler ve Amasra Çekiciler Çarşısı’nda incelemeler yapılmış, üretilen ürünler hammadde ve üretim tekniği yönünden incelenmiş, pazarlama koşulları tespit edilmiştir. Atölyelerde çalışan kişilerle görüşülmüş, yapılan ürünler ve yapım aşamaları fotoğrafla belgelenmiştir. Çalışma sonucunda yörede en çok mutfak araç gereçlerinden; şekerlik, kâse, çatal, kaşık, kepçe gibi servis araçları, çerez takımları, fındık kıracakları, baharatlık, havan, hediyelik ve dekoratif amaçlı ürünlerden; vazo, çeşitli biblolar, anahtarlık, magnet, portre, günlük kullanım amaçlı ürünlerden; rahle, sandık, isimlik-kalemlik, oyuncak, deniz feneri ve küllük üretildiği belirlenmiştir. Bu ürünlerin büyük bir kısmı, ilçe merkezinde yer alan Çekiciler Çarşısı’nda satılmakta, bir kısmı ise sipariş üzerine Türkiye’nin her yerine, online satış siteleri aracılığı ile pazarlanmaktadır. Çalışma sonucunda, uğraşan kişi sayısının ve üretiminin zamanla azaldığı tespit edilen Çekicilik Sanatının bu durumda olmasına neden olan öncelikli sebebinin ise maliyeti düşük Çin kaynaklı ürünlerin tezgâhlarda giderek daha fazla yer almasının olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Amasra, Ahşap işleme, Çekicilik sanatı

1 Bu çalışma Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde tamamlanan “Amasra’da Yaşayan El Sanatlarından Çekicilik” isimli Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

* Kırşehir Cacabey Ortaokulu, Görsel Sanatlar Öğretmeni, ressamasu05@hotmail.com

** Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, etikansema@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5347-200X.

ÇEKİCİLİK, ONE OF THE HANDICRAFTS LIVING IN AMASRA

Abstract

“Çekicilik” is a wood carving handicraft that has been maintained in Amasra for many years. However, as in other handicrafts, it is seen that the Art of Çekicilik has gradually decreased compared to the previous years. In this study, it is aimed to compile the knowledge, experience, feelings and thoughts of the representatives of Amasra Çekicilik Art, which is about to disappear, and to contribute to the works carried out to develop this art and carry it to the future. First of all, examinations have been carried out in Ahatlar Village of Amasra District, workshops and Amasra Çekiciler Bazaar, the products were examined in terms of raw materials and production techniques, and the marketing conditions have been determined. The people working in the workshops have been interviewed, the products and the production stages have been documented with photographs. As a result of the study, it has been determined that serving tools such as sugar bowls, forks, spoons, ladles, snack sets, hazelnuts, spice, pestles as the kitchen tools; vases, various trinkets, key rings, magnets, portraits as gift and decorative products; litter, chest, name-holder, toy, lighthouse and ashtray as items for daily use are mostly produced in the region. A large part of these products are sold at Çekiciler Bazaar located in the center of district, some of these products are marketed through online sales sites anywhere in Turkey. As a result of the study, it has been seen that the number of people working and its production decreased over time, and that the primary reason for the Art of Çekicilik to be in this situation is the increasing presence of low-cost Chinese origin products on the looms.

Keywords: Amasra, Woodworking, Art of Çekicilik

1. Giriş

Tarih boyunca dünya üzerinde var olmuş her toplumun kültürünün bir aynası olan el sanatları, ilk örneklerini örtünme ve korunma amacıyla ortaya koymuştur. Zaman içerisinde gelişen ve değişen el sanatları günlük yaşam içerisinde aldığı yeri giderek arttırmış ve geleneksel özelliğini de kazanmıştır. İnsanoğlu eliyle üretilen ve gelenekselleşen her ürün de toplumun kimliği olmuş ve kuşaktan kuşağa aktarılmıştır.

El sanatları, geçmişten günümüze bir milletin veya topluluğun yaşanmışlığı yani kültürü, tarihi, inanışları gibi tüm değerlerinin birikimidir ve ait oldukları toplumun bu değerlerini geleceğe yansıtırlar.

Ölmez ve Etikan (2008), “el sanatı” kavramının başındaki “el” kelimesine dikkat çekerek, el maharetiyle yapılan bir sanat olması ve nitelendirmelerin bu doğrultuda yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durumda el sanatını; *geçmiş, orijinali olan, kuşaktan kuşağa öğrenilerek gelen, günümüzde de eğitimi verilip devam eden, hem görsel hem sanatsal değere sahip, ticari ya da bireysel amaçlı belli bir teknikle el ile yapılan, turistik veya kullanım eşyası üretimine dayalı uğraşların adı* olarak tanımlamaktadırlar. Bu tanımlar ışığında el sanatlarını şu şekilde sınıflandırmaktadırlar:

Üretim amacına göre: Ticari amaçlı yapılan el sanatları (bez bebek, yapma çiçek...), ticari amaçlı olmayan yani bireysel olan el sanatları (çeyiz işleri, el örgüsü, oyacılık...).

Orijinaline göre: Türk el sanatları (halıcılık), Anadolu el sanatları (dokumacılık), İslam sanatları (minyatür, tezhip, hat, mimari süslemeler, alçı, taş, ahşap oymacılığı).

Üretim yapısına göre: Fason el sanatları (dericilik, mobilya), özgün üretimli el sanatları (ağaç oymacılığı).

Teknolojik gelişmelerle endüstrileşme sürecinde el sanatları da eski değerini yitirmiş hatta ihtiyaçlardaki değişimle de nalbantlık gibi kimi el sanatları meslekleri de kaybolmuştur. El sanatları ustalarının, ilgisizlik ve geçim sıkıntıları gibi sebeplerle de sayıları azalmış durumdadır.

Bu el sanatlarından biri de Bartın ili Amasra ilçesinde uzun yıllardır uğraşılan Çekicilik Sanatıdır. Çekicilik, Amasra'da uzun yıllardır sürdürülen bir ahşap oyma el sanatıdır. Ancak zamanla diğer el sanatlarında olduğu gibi Çekicilik Sanatının da geçmiş yıllara oranla giderek azaldığı görülmektedir.

Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Bartın ilinin kuzeyinde, 6600 nüfuslu bir ilçe olan Amasra, dik yamaçları Karadeniz'le buluşturan bir yarımada ve iki ada üzerine kurulmuştur. Yüzölçümü 120 km karedir (URL-1).

3000 yıllık tarihi geçmişe sahip olan Amasra, Sesamos, Amastris, Samastro ve en son Amasra isimlerini almıştır. Amazonlar tarafından kurulduğu düşünülen kent; bazen bağımsız bir site, bazen müstemleke, bazen küçük bir krallık, bazen de eyalet merkezi olmuştur. En az 11 büyük medeniyete ev sahipliği yapmış olan kent zengin bir kültür birikimine sahiptir. Bu antik kentin görünen yüzü dışındaki büyük bölümünün toprak altında ve 1,5-4,5 m derinliklerinde saklı kaldığı araştırmalar sonucu anlaşılmaktadır (Anonim, 2011:13). Zengin bir tarihe sahip olan Amasra, adını Kraliçe Amastris'den almıştır. 1460 yılında ise Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilip Osmanlı İmparatorluğu sınırlarına dâhil edilmiştir. Fetihden önce Ceneviz yönetimindeki şehirden günümüze canlı bir ticari hayatı yansıtan pek çok sanat eseri ulaşmıştır. Cenovalıların "Çiçekli Kale", Plinius'un "Zarif ve Güzel" dediği Amasra'yı; Niketas "Dünyanın Gözü"ne, Diojen ise "Bir Denge"ye benzetmiştir. Rivayetlere göre Amasra'nın Osmanlılarca fethi öncesinde şehre tepeden bakan Fatih, "Lala Lala, acep Çeşm-i Cihan bu m'ola?" diyerek hayranlığını ifade etmiştir. Tarih boyunca askeri bakımdan önemli bir üs olan Amasra aynı zamanda esir ticareti yapılan, kereste, şimşir, ton balığı ve kürk ihraç eden ticari bir liman kenti olmuştur (Anonim, 2013:4).

1940'lardan beri ev pansiyonculuğu ve çadır kampçılığının öncü kenti ve "ülkemizde turizmin başladığı ilk yer" olarak bilinen kentte, bugün de kültür ve deniz turizmi faaliyetleri sürdürülmektedir (Anonim, 2013:4).

Yöre, el sanatları bakımından da zengindir. Bartın ve Amasra'da Tel Kırma, Hasır Örucülük, Taş Saç Yapımı, Çekicilik, Minyatür Ahşap Tekne ve Yat Yapımı gibi birçok el sanatıyla uğraşmıştır.

Bu çalışmada yörenin önemli bir el sanatı uğraşısı olan Çekicilik Sanatı incelenmiştir. Çalışma kapsamında çekicilik sanatıyla geçimini

sağlayan Ahatlar Köyü sakinleriyle görüşülerek konuyla ilgili bilgiler alınmış ve üretilen ürünler fotoğrafları çekilerek tespit edilmiştir. Çekiciler Çarşısı gezilerek çarşı içerisinde bulunan atölyeler ziyaret edilmiş, ustalarla görüşülerek bilgi alınmıştır. Kullanılan hammadde, araçlar ve hammadde dışındaki gereçler, üretim tekniği ve ürünler ayrıntılı şekilde analiz edilmiş, ürünlerin pazarlama koşulları ve günümüzdeki sorunları incelenmiş, bu el sanatının geçmiş ve günümüzdeki durumu değerlendirilmiştir.

2. Çekicilik Sanatı

Çekicilik Sanatının geçmişi 17. yüzyıla dayandırılmaktadır. Bir tür oymacılık olan bu sanatın, M.Ö. 1200 yıllarında yaşayan Fenikelilere kadar uzandığı konusunda bir rivayet de bulunmaktadır. Fenikeliler tarafından Mısır'dan bu bölgeye taşındığı ve bölgenin ıhlamur ağacı yönünden zengin bitki yapısına sahip olmasının da çekicilik sanatının burada gelişmesine katkı sağladığı söylenmektedir. Bu sanat Osmanlılar zamanında da sürdürülmüş ve imalat yerleri açılmış ve zaman içerisinde de çekicilik sanatının merkezi, imalat ve satış yerleri ile Çekiciler Çarşısı olmuştur. Tarihten günümüze uzanan çekicilik sanatınınbugün üretilen örnekleri de Amasra'da Çekiciler Çarşısı'nda üretilmekte ve sergilenmektedir. Çoğunlukla hediyelik eşya ve beraberinde mutfak eşyaları başta olmak üzere günlük kullanım eşyası olarak da üretilen ve talep gören bu ürünler, dünyanın dört bir yanına gönderilmektedir (Anonim, 2013:49, URL-2).

Yöredeki Çekici ustalarından edinilen bilgilere göre; ahşap, el ve ayak yardımıyla çekilen düzeneklerle oyulduğu için bu sanata Amasra'da "çekmek" fiilinden türemiş "Çekicilik Sanatı" denilmiştir ve hala bu isimle anılmaktadır. Fakat artık bu düzenekler kullanılmamaktadır. Bugün ahşabın şekillendirilmesi daha çok torna makinesi kullanılarak yapılmaktadır.

Üretim bir süre sonra Ahatlar köyüne kaymış ve köy zamanla Çekicilik sanatının üretim merkezi olmuştur. Ahatlar Köyü Amasra'ya 4 km. uzaklıkta, Amasra'nın güneydoğusunda ve ilçeyi tamamen gören yüksek bir noktada yer almaktadır. Göç oranı düşük olan bu köyde turizm faaliyetleri kapsamında, özellikle çekicilik ürünleri ve pansiyona dönüştürülen evlerden elde edilen gelir, köy halkının en önemli ekonomik kaynağını oluşturmaktadır. Mekânsal yetersizlikler nedeniyle üretilen ahşap ürünler köyde satılamamakta, Amasra ve yakın çevresindeki turistik merkezlere gönderilmektedir. Ahatlar Köyü'nün en önemli özellikleri; köyün yakınında

bulunan Ahatlar Tabiat Parkı, Amasra manzarasına hâkim alanları, ahşap el sanatları ve üretim atölyeleri ile yöresel pazar ürünleridir (Açıksöz vd, 2017:42). Ahatlar Köyü 73 haneli bir köydür ve 32 hanede aktif bir şekilde ahşap oymacılığı yapılmaktadır. Çekicilik Sanatı bu köyde baba mesleğidir. 1979 yılına kadar bu sanat Amasra merkezde yapılırken 38 sene önce bu köye elektrik geldiğinde, Ahatlar Köyü çekicilik sanatının merkezi konumuna gelmiştir.

Günümüzde Amasra'da bu sanatla uğraşanlar Ahatlar Köyü'nde evini atölye olarak kullanan köy halkı, Çekiciler Çarşısı'nda satış mağazası ile birlikte atölyesi olan bazı ustalar ve Amasra Halk Eğitim Merkezi'nin açmış olduğu kurslarda ahşap oymacılığı öğrenen kursiyerlerdir. İlçede çekicilik sanatı ile toplam 37 kişi uğraşmaktadır. Yörede, mutfak araç gereçlerinden; şekerlik, kâse, çatal, kaşık, kepçe gibi servis araçları, çerez takımları, fındık kıracakları, baharatlık, havan, hediyelik ve dekoratif amaçlı ürünlerden; vazolar, çeşitli biblolar, anahtarlık, magnet, portre, günlük kullanım amaçlı ürünlerden; rahle, sandık, isimlik-kalemlik, oyuncak, deniz feneri ve küllük gibi ürünler çok üretilen ürünlerdir.

2.1. Çekicilik Sanatında Kullanılan Hammadde ile Araçlar ve Diğer Gereçler

Çekicilik sanatının en temel hammaddesi; yöreden sağlanan ve başka illerden getirilen, ağaçlardır. Ağaç çeşidi yapılacak ürüne uygunluğuna göre seçilmektedir. Bu ağaçların en çok kullanılanı; kolay şekillenmesi sebebiyle çok tercih edilen ve ülkemizde de bol bulunan çınar yani dişbudak (*Fraxinus excelsior* L.) ağacıdır. Kayın-Gürgen (*Fagus*), Kayacık (*Ostrya*), Ihlamur (*Tilia grandifolia* Ehrh), Şimşir (*Buxus sempervirens* L.), Kiraz (*Cerasus*), Ceviz (*Juglans regia* L.), Ardiç (*Juniperus* sp.), Kestane (*Castanea sativa* Mill.), Kelebek (*Buddleia*), Dut (*Morus*), Kızılağaç (*Alnus glutinosa* Gaertn.), Hurma (*Phoenix*) ve Zeytin (*Olea*) ağacı çekicilik sanatında kullanılan diğer ağaçlardır (Anonim, 2009:18, 26, 36,38, Mamikoğlu, 2017:148, 350, 378, 532, 568, 574, 595, 598, 616).

Çekicilik sanatında kullanılan araçlar ise lazer kesim makinesi, kompresör, torna makinesi, şerit testere, sütunlu matkap tezgâhı, zımpara makinesi, vernik tabancası, dekupaj testeresi, lifti, eydi (ucu eğimli bıçak), gerdengeç (oval uçlu oyma aleti), yakı kalemi ve keserdir (Şekil 1, 2).

Şekil 1: Eydi(Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayırksa, 2018)

Şekil 2. Gerdengez (Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayırksa, 2018)

Çekicilik sanatında kullanılan gereçler vernik, gomalak ve zeytinyağıdır. İçerisine yiyecek konulacak ürünlerde zeytinyağı veya gomalak vernik olarak kullanılmaktadır. İspirtonun içine reçine benzeri bir malzeme konularak yapılan gomalığın hammaddesi Hindistan'dan gelmektedir.

2.2. Üretim Aşamaları

Çekicilik sanatında ürünlerin büyük bir kısmı bugün tornada şekillendirilmektedir. Diğerleri ise lazer makinesi veya dekupaj testere ile yapılmakta, leylek gibi bazı figürler ise elle oyulmaktadır.

Daha çok kaba yapılı, ayrıntısı az olan ürünler tornada şekillendirilmekte, ince işçilik isteyen ürünlerde ise elde oyma tercih edilmektedir. Üretilen ürünler arasında bir kısmının doğal yapısını koruması açısından kabuğu soyulmadan bırakılmakta ve aynı zamanda bu şekilde bir desen de oluşturulmaktadır. Son olarak şekillenen ahşaplar zımparalanıp verniklenerek kullanıma hazır hale getirilmektedir.

Ürünlerde kullanılan ağaçlar çoğunlukla dişbudak yani çınar ağacıdır. Bu ağaç beyaz olup çatlamayan bir ağaçtır ve Sakarya-Adapazarı'ndan temin edilmektedir. Şarköy, Bartın, Düzce, Hendek, Adapazarı Yeşilyurt Beldesi Süleyman Ormanı, Kastamonu ve Karabük hammadde olarak kullanılan ağaçların temin edildiği merkezlerdir. Kayın ve Kayacık ağacı yörede yetişmektedir. Kayın ağacı kahverengi, Kayacık ağacı ise beyaz olup işlenmesi düzgün olmaktadır. Meyve ağaçları da yine yöreden temin edilmektedir.

Ağaçlar öncelikle şerit testere ile parçalanmaktadır. Parçalanmış ağaçların tornaya takılabilmesi için sütunlu matkap tezgâhında merkezleme deliği açılmaktadır. Ardından kabuğu soyulmak üzere tornaya bağlanmaktadır. Kabuğu soyulan ağaçlar dönen tornada şekil vermeye yarayan bıçaklar yardımıyla şekillendirilmektedir. Bu işlem basamaklarından geçen ahşap, tornadan çıkarılarak zımparalanmakta ve vernik tabancası ya da fırça ile daha büyük parçalarda ise kompresör ile verniği sürülmektedir. Kuruduktan sonra ahşap ürün kullanılmaya hazırdır.

Ürünlerin bir kısmında eskitme boya kullanılmaktadır. Bu boya ziftten yapıldığı için yiyecek konulacak ürünlere uygulanmamakta, daha çok dekoratif amaçlı ürünlere sürülmektedir. Yiyecek konulan ürünlerde vernik amacıyla zeytinyağı veya gomalak kullanılmaktadır. Diğer ürünlerde ise selülozik ve sentetik vernik kullanılmaktadır. Bu çalışmada örnek olarak Ahatlar Köyü'nde en çok yapılan ürünlerden olan şekerlik yapım aşamaları fotoğraflarla açıklanmıştır;

İlk önce şekerlik için kullanılacak olan dişbudak yani çınar ağacının kütükleri 12 cm. boyutlarında şerit testeresi ile parçalanmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. Ağacın şeritli testere ile kesilmesi (Ahatlar Köyü/Amasra)
(Ayırksa, 2018)

Ağacın tornaya bağlanabilmesi için merkezleme deliği sütunlu matkap tezgâhındadelinmektedir (Şekil 4).

Şekil. 4. Sütunlu matkap tezgâhında merkezleme deliği açma
(Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayırksa, 2018)

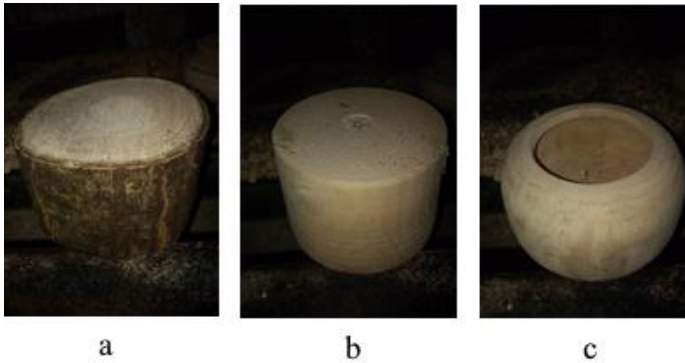
Merkezleme deliği ağacı tornaya bağlamak için tam ortasına açılan deliktir. Tornanın ucumerkezleme deliğine yerleştirilmekte ve bu şekilde ahşap tornaya sabitlenmektedir. Sabitlenme ahşabın daha kolay şekillendirilmesini sağlamaktadır.

Tornada ahşap dönerken yan tarafta sabit duran bıçak ahşabın kabuğunu soyarak silindirik şeklini almasını sağlamaktadır. Kabukları soyulan ağaçlar zımparalanmakta ve tekrar tornaya takılmaya hazır hale getirilmektedir. Ardından şekillendirme işlemine geçilmektedir. Oval olan uçları ile oval yerlerin ve iç kısımların oyulmasında kullanılan gerdengez, ahşabın dışını şekillendiren lifti, ucu eğimli olan ve ahşabın eğimli kısımlarının oyulmasını sağlayaneydi bu aşamada şekillendirmeye yardımcı olan araçlardır (Şekil 5).

Şekil 5. Tornaya ahşabın bağlanması ve oyularak şekillendirilmesi (Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayrıksa, 2018)

Şekil 6'da ağacın ham halden üretilen ürüne göre şekillendirilmesine kadar geçen aşamaları görülmektedir.

Şekil 6. Parçalanmış ağaç, b: Kabuğu soyulmuş ağaç, c: Tornada şekillenmiş ağaç, (Ahatlar Köyü/Amasra) Ayrıksa, 2018)

Tornada şekerlik formu alan ahşap daha sonra zımparalanmaktadır. Zımparalama işlemi pürüzsüz yüzey elde etmek için yapılmaktadır. Zımparalanan şekerliğin astar verniği sürülmekte bu işlem, torna üzerinde ya da fırçayla sürülerek yapılabildiği gibi vernik tabancası ile de yapılmaktadır. Astar vernik kuruduktan sonra esas vernik sürülmektedir. Şekil 7’de tamamlanmış şekerliklere örnekler görülmektedir.

Şekil 7. Kabuksuz şekerlik, b: Kabuklu şekerlik, c: Eskitme boyalı şekerlik, d: Boyanmış şekerlik (Ahatlar Köyü/Amasra)Ayırksa, 2018)

2.3. Üretilen Ürünler

Yörede üretilen ürünler kullanım alanlarına göre 2 ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlar:

Hediyelik ve dekoratif amaçlı üretilmiş ürünler: Magnetler, ayna çerçeveleri, kitap ayraçları, ahşap bloklara yapılmış portreler, anahtarlıklar, deniz fenerleri, hayvan ve insan figürleri, biblolar, tekneler, yelkenliler,

yatlar, lamba ve abajurlar, gaz lambaları, ahşap evler, vazolar, mumluklar, şamdanlar, sandıklar.

Günlük kullanım amaçlı üretilmiş ürünler: Küllükler, rahleler, gazetelikler, kalemlik-isimlikler, ahşap kalemler, oyuncaklar, defter kapları, tokmaklar, sırt kaşiyıcısı, müzik aletleri, taraklar, kâğıt havluluklar, kaşıklar, çatalar, maşalar, tabaklar, kepeçler, baharatlıklar, bal kavanozları ve kaşıkları, şekerlikler, lokumluklar, kâseler, havanlar, elekler, çerez takımları, kupalar, tepsiler, fındık kıracakları, tencere altlıkları, limon sıkacakları, peçetelikler, kadehler.

Aşağıda bu ürünlerden bazılarına örnekler görülmektedir (Şekil 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21).

Şekil 8. Leylek figürü (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayrıkça, 2018)

Şekil 9. Savaş Topu biblosu (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayrıkça, 2018)

Şekil 10. Vazolar (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayırksa, 2018)

Şekil 11. Tekneler (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayırksa, 2018)

Şekil 12. Oymalı sandık (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayırksa, 2018)

Şekil 13. Çerezlik(Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayrıkça, 2018)

Şekil 14. Limon sıkacakları (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayrıkça, 2018)

Şekil 15. Kupa (Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayrıkça, 2018)

Şekil 16. Havan (Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayırksa, 2018)

Şekil 17. Fındık kıracağı (Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayırksa, 2018)

Şekil 18. Bal kavanozu (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayırksa, 2018)

Şekil 19. Baharatlık (Ahatlar Köyü/Amasra) (Ayrıksa, 2018)

Şekil 20. Oyuncak çingirak (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayrıksa, 2018)

Şekil 21. Oyuncak kamyon (Çekiciler Çarşısı/Amasra) (Ayrıksa, 2018)

3. Sonuç

Çekicilik sanatı bugün Amasra ilçe merkezinde yer alan Çekiciler Çarşısı ile Ahatlar Köyü'nde toplam 37 usta tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. Ahşap önceleri el ve ayak yardımı ile çekilerek işleme tabi tutulduğu için "Çekicilik" adını alan bu sanat, artık torna makinası kullanılarak yapılmaktadır. Bu durum az zamanda daha fazla ürün elde edilmesini sağlamakta, ancak üretimi geleneksellikten uzaklaştırmaktadır. Bunun yanı sıra ucuz maliyetli daha fazla ürün üretebilmek pazarlama olanağını arttırdığı için de torna kullanımı bir avantaj olarak görülmektedir.

Çekicilik sanatında en yaygın kullanılan ağaç türü kolay şekillenmesi sebebiyle çınar yani dişbudak ağacıdır. Kullanılan diğer ağaçlar ise kayın, kayacık, ıhlamur, şimşir, kiraz, ceviz, ardıç, kestane, kelebek, dut, kızılagaç, hurma ve zeytin ağaçlarıdır. Şekerlik, kâse, çatal, kaşık, kepçe gibi servis araçları, çerez takımları, fındık kıracakları, baharatlık, havan, vazo, çeşitli biblolar, anahtarlık, magnet, portre, rahle, sandık, isimlik-kalemlik, oyuncak, deniz feneri ve küllük yörede en çok üretilen ürünlerdir. Üretilen ürünler Çekiciler Çarşısı'nda satılmakta, online satış imkanlarıylada Türkiye'nin her yerine pazarlanmaktadır.

Ancak zamanla yörede bu el sanatı ile uğraşan kişi sayısı ve üretim azalmaya başlamıştır. Çekicilik Sanatının bu durumda olmasına neden olan öncelikli sebep ise maliyeti düşük Çin kaynaklı ürünlerin tezgâhlarda giderek daha fazla yer almasıdır. Bu, yörede üretilen ürünün pazar payını düşürmüştür. Ayrıca yaşam koşullarının değişmesi, gençlerin bu uğraşıya ilgi göstermemesi ve gelecek kaygısı ile farklı alanlara yönelmeleri alanda çirak yetişmesini de engellemektedir. Bu durum nesilden nesle aktarmada sorun oluşturmakta ve Çekicilik sanatının kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunun sinyallerini vermektedir. Ayrıca bu ürünlerin ambalajlama ve sunumu da çağın çok gerisinde kalmıştır.

Çekicilik sanatının geç olmadan kapsamlı bir tanıtımı yapılmadı. Fuar, şenlik vb. gibi etkinlikler düzenlenmeli, yörede kırsal turizm geliştirilmeli, atölye ve satış merkezlerinde turizm amaçlı gösteriler yapılmalı, görsel medya tarafından yöre ve el sanatlarını tanıtan belgesel ve benzeri programların yayınına ağırlık verilmelidir. Pazarlamada en önemli sorun olan ambalaj konusunda çağdaş ve yaratıcı çözümler üretilmelidir. Bu ürünü daha cazip hale getirecektir. Çekicilik sanatını icra eden ustalar geçim

kaygısı taşımayacak şekilde istihdam edilmeli ve gençlerin mesleğe özendirilmesi için projeler üretilmelidir. Yapılacak her türlü geliştirme çalışması bu el sanatının sürdürülebilirliğine önemli katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- AÇIKSÖZ, S., BOLLUKCU, P., CENGİZ GÖKÇE, G., (2017). Amasra-Ahatlar Köyü İçin Ekoturizme İlişkin Öneriler. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*. 19(2), 40-49.
- ANONİM, (2009). *Ormanlarımızda Yayılış Gösteren Asli Ağaç Türleri*. Ankara: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.
- ANONİM, (2011). *Kültür Envanteri Bartın*. Bartın: Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları
- ANONİM, (2013). *Bartın Turizm Rehberi*. Bartın: Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları
- URL-1: “Bartın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü-Genel Bilgiler”. (Erişim: 10-10-2018)
- URL-2: “Bartın’ın İlçeleri Amasra”. (Erişim: 19-11-2020)
- MAMIKOĞLU, N.G., (2017). *Türkiye’nin Ağaçları ve Çalıları*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi
- ÖLMEZ, F.N., ETİKAN, S., (2005). Kavramsal Açıdan El Sanatları Sorunsalı, *Gazi Üniversitesi 1. Ulusal El Sanatları Sempozyumu*, Ankara: Gazi Üniversitesi Türk El Sanatları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları